

Тетяна БОРОВА

доктор педагогічних наук, професор
кафедри педагогіки, іноземної
філології та перекладу Харківського
національного економічного
університету імені Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-1765-4425>

Tetyana.Borova@hneu.net

Ян СІСІ

аспірант кафедри педагогіки,
іноземної філології та перекладу
Харківського національного
економічного університету імені
Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна

<https://orcid.org/0009-0000-2987-8755>

yangxixi0620@163.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФІЛЮ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Анотація. Стаття присвячена висвітленню результатів аналізу питання формування профілю викладачів закладів вищої освіти на основі компетентнісного підходу у різних країнах світу. Проаналізовані основні документи, які регламентують та визначають діяльність викладача закладу вищої освіти. Виокремлено основні напрями забезпечення якості освіти у Європейському українському вимірі та через підвищення рівня професійності викладачів.

Зазначені функції викладача з огляду на Стратегічний розвиток суспільства. Визначені сутнісні характеристики діяльності викладача через основні понятійні характеристики. Розглядаються основні компетентності професійної складової викладача. Зроблено висновок щодо професійної компетентності сучасного фахівця, яка є узагальненою характеристикою особистості фахівця, що ґрунтується на знаннях, уміннях, навичках; у здатності

та готовності до професійної діяльності, яка базується на знаннях і досвіді, особистісному ставленні й професійно-значущих якостей та відповідальності за результати праці. Досліджено, що сучасні підходи до моделювання складу професійної компетентності різняться, проте ґрунтуються на загальному теоретичному уявленні про склад, структуру та функції соціального досвіду, що містить досвід пізнавальної діяльності, досвід застосування способів діяльності; досвід професійних відносин; рефлексія.

Проаналізовано поняття профіль викладача та компетентнісний профіль викладача. Визначено профіль викладача як сукупність професійних компетентностей, що відповідають вимогам до посади та ґрунтуються на індивідуальних особливостях викладача до саморозвитку. Також профіль викладача ЗВО можна розглядати в межах визначених професійних компетентностей у відповідності до його посади.

Розглянуто характеристику вимог до посади викладача в Україні та інших країнах світу.

Ключові слова: викладач, профіль викладача, професійна діяльність викладача, компетентнісний підхід, європейський профіль професійної компетентності викладача.

Вступ. Розвиток сучасного світу швидко прискорюється за останні роки. Інформатизація та глобалізація суспільства впливає на всі сфери життя, зокрема вищу. Ідеї сталого розвитку суспільства усе більше стають актуальними. Серед цілей, які визначені у Стратегії сталого розвитку усіх країн визначається якість освіти. Безпосередньо це стосується усіх закладів освіти, зокрема, вищої. Отже, в умовах зміни цілей та завдань освіти, оновлення змісту освіти, появи сучасних технологій важливу роль відіграє науково-педагогічний працівник ЗВО, який здатний до педагогічного самовизначення, самоорганізації та самоуправління. Нові цілі припускають подальше зростання творчої активності педагога як професіонала і як особистості. Тому в останні роки приділяють значну увагу професійному розвитку науково-педагогічних працівників ЗВО. Актуалізація питань, які виникають у процесі залучення світового досвіду до вищої освіти, вимагають від викладача постійного розвитку та коригування їх професійної діяльності, що водночас зумовлює низку суперечностей між: сучасними вимогами до науково-педагогічного працівника в умовах європейської інтеграції та браком досвіду щодо формування професійних компетентностей викладачів

ЗВО у відповідності до світових стандартів. Теоретичний аналіз формування професіоналізму викладача у відповідності до вітчизняних та світових стандартів є актуальним питанням сьогодення.

Аналіз досліджень і публікацій. Модернізація системи освіти, що відбувається на основі досвіду країн світу, уможливорює більш якісне та адаптоване застосування моделей професійної діяльності викладачів ЗВО з урахуванням національних реалій.

Порівняльна педагогіка завжди була в центрі уваги науковців. Застосування передового педагогічного досвіду в українську систему освіти була у полі дослідження таких авторів, як Н. Базелюк, Л. Ігнатенко, Л. Кондрашова, О. Локшина, В. Лунячек, А. Чистякова та інші.

Педагогічну діяльність розглянуто вітчизняними та зарубіжними науковцями С. Батраковим, Т. Боровою, В. Блумом, О. Галусом, Н. Гузій Т. Гускеєм, Г. Єльніковою, Г. Кравченко, А. Кузьмінським, В. Лунячком, З. Рябовою, Л. Подимовою, В. Семиченко, О. Субіна, Д. Гоулман та іншими.

У документі «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки» визначені стратегічні питання щодо інтеграції вищої освіти України у світовий та Європейський освітньо-науковий простір та глобальних викликів вищої освіти [12]. Тому важливим є вивчення та аналіз європейського досвіду щодо підготовки викладачів ЗВО та їх подальше працевлаштування. Не менш важливим є Паризьке Комюніке 2018 року Європейського простору вищої освіти (ЄПВО), до якого України приєдналася в 2005 році.

Метою статті є визначити особливості формування профілю викладача ЗВО на компетентнісний основі у сучасних умовах розвитку суспільства різних країн.

Методи дослідження. У статті застосовувалися загальнонаукові методи, а саме: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення щодо уточнення сутності понять, порівняння вимог до викладачів закладів вищої освіти в Україні та країнах світу.

На засадах компаративного методу визначені основні вимоги до викладачів в Україні та країнах світу на засадах компетентнісного підходу.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна діяльність завжди була у центрі уваги як вітчизняних, так і закордонних державних діячів як стратегічному напрямку розвитку країни. Було розроблено багато документів на європейському, наприклад, рівні, у яких висуюються вимоги до сучасного викладача, а саме: рекомендації ЮНЕСКО; Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2006); звіти Європейської мережі освітньої інформації; Доповідь конференції міністрів Європейського простору вищої освіти у Римі (2020); план дій Європейського простору вищої освіти у сфері цифрової освіти; Бельгійське (Лювенське) комюніке «Болонський процес 2020 – європейський простір вищої освіти в новому десятиріччі»; Європейська система трансферу і накопичення кредитів; Проект Європейської Комісії «Настроювання освітніх систем у Європі» щодо компетентнісного підходу тощо [15].

Стратегічна мета Європейського Союзу – стати найбільш конкурентоспроможним об'єднанням, особливо в категорії знань, забезпечити великою кількістю робочих місць населення та запровадити соціальною єдністю.

Відповідно до шляху євроінтеграції України до Європейської спільноти, ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС набула чинності в повному обсязі 1 вересня 2017 року. Згідно з цією угодою процес розбудови ринкової економіки, реформування сектору послуг, зокрема освіти і залучення європейських партнерів до співробітництва є одним з найважливіших пріоритетів для України [13].

Таким чином, українська система освіти має бути адаптована до потреб суспільства знань і потреб. Доступ до інформації, швидкі зміни у світі праці та зростаюча різноманітність у соціокультурному житті вимагають від усіх людей різних компетентностей, тобто необхідно бути активними, залученими,

здатними адаптуватися та постійно навчатися, особливо в умовах невизначеності [11].

Як зазначено в Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки, перед ЗВО визначені завдання щодо підготовки фахівців, які повинні виконувати завдання високої складності у майбутньому, що потребують вміння концентруватися, управляти власними емоціями, підтримувати розумову та фізичну працездатність, планувати навантаження [13]. Функція викладача в майбутньому визначається здебільшого у створенні середовища для навчання та управління освітнім процесом. Викладач має і сам постійно розвивати свою професійну компетентність. У формах навчання переважатимуть змішані та онлайн з використанням інформаційних технологій. З огляду на це, актуальності набуває світовий досвід з визначення вимог до сучасного викладача закладу вищої освіти в цій царині.

Євроінтеграція актуалізує питання щодо залучення в освітній процес закладів вищої освіти України інструментів Болонського процесу, а саме: компетентнісного підходу у підготовці фахівців, європейської кредитно-трансферної системи, визначення вимог до професіоналів у рамці кваліфікації, зокрема для науково-педагогічних працівників тощо.

Перед закладом освіти постають завдання, що спрямовані на розвиток (саморозвиток) науково-педагогічного працівника. За визначенням у Законі України «Про вищу освіту» науково-педагогічні працівники – «особи, які за основним місцем роботи у закладах вищої освіти провадять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну, мистецьку) та організаційну діяльність» [7].

В енциклопедії освіти діяльність науково-педагогічного працівника розглядається як розумовий вид праці, що можна охарактеризувати такими рисами: «високою питомою вагою нервово-психічних навантажень; значними затратами розумової енергії; ступенем інтелектуальності, що потребує високого

рівня професійних знань та кваліфікації; значною залежністю результатів від особистих якостей та здібностей практика; високою часткою творчості порівняно з фізичною працею та вищим ступенем відповідальності» [2, с. 557]. Таким чином, надаючи характеристику професійному розвитку науково-педагогічного працівника важливо враховувати специфіку його діяльності. На нашу думку, ефективність праці та професіоналізм викладача значною мірою залежить також від його особистості.

З таких позицій можна розглядати діяльність викладача на основі сформованих компетентностей. У Законі України «Про вищу освіту» компетентність визначається як «здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» [7].

Загальноприйнятим є поділ компетентностей на дві групи: предметно-спеціальні (фахові) компетентності (subject specific competences), що визначають профіль освітньої програми та кваліфікацію випускника, та загальні компетентності (generic competences, transferable skills), які застосовуються для розв'язання професійних та/або позапрофесійних завдань та стосуються особистості, як суб'єкта життєдіяльності, як суб'єкта взаємодії людини; як суб'єкта діяльності людини [4].

У рамках проєкту Тьюнінг визначено загальні компетентності, які увійшли до переліку загальних компетентностей щодо підготовки фахівців.

Сьогодні викладач – це медіатор зв'язку між пізнавальною діяльністю, яку передбачає освіта та здобувачами знань. Тож, сучасні зміни в глобалізованому світі передбачають постійне вдосконалення суб'єкта освітнього процесу та впливають на розвиток і вдосконалення професійних компетентностей, які забезпечують високий професійний статус у суспільстві.

В Енциклопедії освіти зазначається, що критерієм професійної

компетентності є суспільне значення результатів праці фахівця, його авторитет у конкретній галузі знань (діяльності) [2, с. 723]. Також зазначається, що професійна компетентність передбачає сформованість уміння розмірковувати й оцінювати професійні ситуації і проблеми; творчий характер мислення; виявлення ініціативи у виконанні виробничих завдань; усвідомлене розуміння особистої відповідальності за результати праці; здатність до управління виробничим колективом; прийняття раціональних рішень у вирішенні конкретних завдань та проблем [2, с. 723].

Таким чином, на основі аналізу наукових досліджень, ми можемо зробити висновки щодо професійної компетентності сучасного фахівця, а саме: професійна компетентність є узагальненою характеристикою особистості фахівця, що ґрунтується на знаннях, вміннях, навичках; у здатності та готовності до професійної діяльності, яка базується на знаннях і досвіді, особистісному ставленні й професійно-значущих якостей та відповідальності за результати праці.

Аналіз наукових джерел свідчить, що сучасні підходи до моделювання складу професійної компетентності різняться, однак базуються на загальному теоретичному уявленні про склад, структуру та функції соціального досвіду, а саме: досвіду пізнавальної діяльності, досвіду застосування способів діяльності; досвіду емоційно-ціннісних відносин; рефлексії. У загальній структурі компетентностей викладача ЗВО виокремлюють такі складові: компетентність особистісного самовдосконалення (навчально-пізнавальна компетентність), інформаційна компетентність, комунікативна компетентність, компетентність творчої діяльності (суспільно-трудова компетентність), соціальна компетентність (ціннісно-смилова компетентність), полікультурна компетентність (загальнокультурна компетентність [8, с. 377].

Не менш важливим є оприлюднення добутоків викладача серед інших колег свого закладу освіти та інших університетів країни та усього світу.

Одним з доступних та потужних інструментів у висвітленні своїх професійних досягнень є сайти університетів та соціальні мережі, де можна створити профіль викладача.

У словнику української мови поняття «профіль» тлумачиться як «сукупність основних типових рис, які характеризують господарство, фах і т. ін.» [10].

У Кембріджському словнику поняття «профіль» визначається як «інформація про особисте життя, роботу, інтереси тощо, які висвітлюються у соціальних мережах» та «суспільна увага, яка привертається до будь-чого» [19].

Новий енциклопедичний словник Увєбсрєра тлумачить поняття «профіль» як короткий біографічний опис [18, с. 806]. У нашому випадку можна розглядати опис професійної діяльності викладача.

Науковці Л. Поливана, О. Луценко розглядають компетентнісний профіль як список компетенцій, точне визначення рівня їх прояву, які відносяться до конкретної посади [6].

Уважаємо, що профіль викладача можна визначити як сукупність професійних компетентностей, що відповідають вимогам до посади та ґрунтуються на індивідуальних особливостях викладача до саморозвитку.

Отже, профіль викладача ЗВО можна розглядати в межах визначених професійних компетентностей у відповідності до його посади.

У Національному класифікаторі України ДК 003–2010 «Класифікація видів економічної діяльності» такі професії, як професор, доцент, викладач закладу вищої освіти, асистент належать до узагальненої назви професії «викладач закладу вищої освіти» [9]. Відповідно до Професійного стандарту на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти», який був затверджений 23 березня 2021 року, посади викладачів можуть обіймати особи, які мають науковий ступінь та/або вчене звання, освітній ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста в галузі знань відповідно до профілю

викладання. У випадку відповідного наукового ступеня та/або вченого звання від викладача може вимагатися стаж роботи в галузі чи виді професійної діяльності, що відповідає профілю викладання [9].

Посади викладачів також можуть обіймати особи, які виконують мінімально чотири підпункти п.38 щодо досягнень у професійній діяльності викладача, відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності зі змінами від 24 березня 2021 року [5]. Це суттєво вплинуло на зміни в ментальності та структурі діяльності сучасного викладача.

Таким чином, в Україні існують нормативні документи, які регламентують професійну діяльність на посаді викладача закладу вищої освіти.

У країнах світу на сьогодні існують агенції, які допомагають влаштуватися на роботу, зокрема, це стосується викладачів вищої освіти. У таких агенціях зібрані вимоги на ту чи іншу посаду, яку пропонують заклади вищої освіти. Так, наприклад, у Великій Британії висувуються такі вимоги до викладача закладу вищої освіти: наявність ступеня магістра чи доктора філософії (під час отримання ступеня доктора філософії можуть запропонувати можливість викладати на кафедрі). У викладанні виокремлюють три аспекти, а саме: викладання, дослідження та адміністрування. Можна обирати посаду відповідно до кваліфікаційних вимог до неї [16].

Наприклад, в Україні та країнах Європи посади викладачів можуть займати особи, які мають ступінь магістра або/та науковий ступінь або вчене звання. Категорії викладачів пов'язані з такими напрямками роботи: молодший науково-педагогічний та педагогічний персонал; середній науково-педагогічний та педагогічний персонал: викладачі зі значним дослідницьким та/або викладацьким досвідом, які можуть керувати дослідницькими проєктами та викладати на рівні післядипломної освіти; старший науково-педагогічний та педагогічний персонал: найвищі посади академічного персоналу, включаючи професорів. Вимоги, які висувуються для отримання цих посад відрізняються у

За результатом проведеного автором дослідження аналізу вітчизняних і зарубіжних джерел з'ясовано основні вимоги до посади викладача.

Наприклад, у Сполучених Штатах, наприклад, в університетах існує висока конкуренція у викладацькому середовищі, тому, хоча вимоги до викладача починаються зі ступеня магістра, але без ступеня доктора філософії та значних досягнень у дослідницькій роботі з предмету викладання дуже важко знайти роботу [16]. До вимог також відносять наявність відмінних комунікативних навичок як письмових, так і усних. До функцій викладача також відноситься, як у інших країнах світу, розроблення навчального плану, тем занять, оцінювання у відповідності до наявних стандартів, постійне вдосконалення викладацької практики та висвітлення її в наукових доробках. Також виокремлюють такі посади, як асистент (на основі ступеня магістра), викладач (наявність ступеня доктора філософії та збільшення навантаження), старший викладач (наявність ступеня доктора філософії, збільшення навантаження як в університеті, де викладає, так і в інших університетах), професор (до попередніх вимог додається стаж викладання, дослідницька та публікаційна робота).

Професіоналізм китайських викладачів, а також способи їх підготовки, навчання та розвитку привернули увагу міжнародної спільноти. Досвід розвитку педагогічної освіти у Китаї дає можливість отримати уявлення про освітню галузь. Нині заклади освіти Китаю спрямовані на вирішення питань якості освіти. Реформи педагогічної освіти призвели до структурної трансформації таких сфер, як відкритість системи, розширення можливостей навчання, переорієнтація освітніх програм, підвищення якості навчання.

Більшість університетів Китайської Народної Республіки мають чотирирівневу систему вчених звань (старший, віце-старший, середній і молодший), тобто професор, доцент, викладач і асистент викладача. Нещодавно

деякі провідні університети (наприклад, Університет Цінхуа, Пекінський університет, Шанхайський університет Цзяо Тун) також увели звання доцента в американському стилі, яке надається з урахуванням того, що вони будуть підвищені на посаду доцента (штатний або нештатний), а потім до повного професора (штатний) у системі академічних посад.

В університетах КНР випускники PhD спочатку призначаються на посаду викладача і отримують кваліфікацію, щоб бути підвищеними до доцента після декількох років викладання. Проте викладачі, які мають докторський ступінь західних університетів і мають певний досвід роботи за кордоном, іноді призначаються на більш високу посаду, у виняткових випадках безпосередньо на посаду повного професора. Здебільшого, кожен окремих інститут має лише один високу посаду (наприклад, декан коледжу, президент університету) та кілька заступників.

Якщо розглянути приклад вимог на посаду викладача одного з університетів КНР, то ідеальним кандидатом може бути претендент зі спеціальною фаховою освітою, повинен мати ступінь доктора філософії, виконувати високоякісні дослідження, публікуватися у провідних рецензованих журналах галузі та проводити освітню діяльність, зокрема викладати 1-2 основні курси англійською або китайською мовами та розробляти вибіркові курси у власній галузі знань, а також вести пошуки зовнішнього фінансування.

Цікаво зазначити, що наявність ступеня доктора наук існує здебільшого в українському науковому та освітньому середовищі. Можна відзначити, що у Польщі є система габілітації, яку можна дорівняти у тією чи іншою мірою до ступеня доктора наук.

Розглядаючи офіційні кваліфікаційні вимоги до науково-педагогічного працівника ЗВО, слід зазначити, що в більшості європейських країн ступінь доктора філософії необхідна за законом для призначення на деякі посади в ЗВО.

Після отримання ступеня доктора філософії викладачі / науковці мають

можливість вступити на пост докторську програму. Протягом цього періоду науковці формують свої дослідницькі та/або викладацькі навички та уміння [17].

Слід зауважити, що посади викладачів ЗВО, що працюють в галузях освіти після отримання ступеня доктора філософії також відрізняються у європейських університетах [14].

Професійний стандарт містить перелік професійних компетентностей групи професій «викладач закладу вищої освіти», які відносяться до трудових функцій [9, с. 4]. Професійний стандарт також надає детальний опис знань, умінь та навичок відповідно до кожної професійної компетентності викладача ЗВО в Україні. Такий підхід формалізує професійну діяльність викладача та дає критеріальну основу щодо оцінювання його/її праці.

На жаль, відповідні Європейські професійні стандарти на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти» у доступних для нас джерелах ми не виявили.

Проте існують рекомендації щодо професійного розвитку викладачів, зокрема, Європейський профіль професійної компетентності вчителів-мовців (ЄППК). ЄППК відбиває загальноєвропейські вимоги щодо визначення кваліфікації і професійної діяльності викладача іноземних мов [3].

Етапи профілю визначені у чотирьох загальних категоріях, які описують професійні якості, уміння та навички викладача іноземної мови: кваліфікація/досвід, основні навчально-методичні (викладацькі) компетенції, міжпредметна компетентність, професіоналізація. Кожна з категорій має свої підкатегорії.

Перша категорія – кваліфікація/досвід – складається з чотирьох підкатегорій, які описують рівень володіння іноземною мовою, яку особа викладає, її освіту або кваліфікацію, її навчально-виробничу практику (відвідування та проведення відкритих занять) та її викладацький досвід, виражений у годинах. Тож, це спроба показати широкий діапазон мовного володіння та кваліфікації вчителів іноземної мови, носіїв мови і користувачів

Друга категорія – основні навчально-методичні (викладацькі) компетенції – також містить чотири підкатегорії, які описують знання та навички вчителів-мовців з дидактики/методики, планування заняття та навчального курсу, управління інтеракцією й оцінювання.

Третя категорія – міжпредметна компетентність – об'єднує три підкатегорії: міжкультурну компетентність, усвідомлення мови та медійну грамотність.

Четверта категорія – професіоналізація – поділяється на дві підкатегорії: підвищення кваліфікації й адміністрування, які висвітлюють способи виконання адміністративних завдань, колегіальну здатність особи до співпраці, її активність у підвищенні своєї кваліфікації та зацікавленість у професійному розвитку організації, в якій працюють.

Відтак, професійна діяльність викладача ЗВО охоплює навчальну, методичну, наукову та організаційну діяльність. Для успішного виконання професійною діяльністю викладачеві ЗВО в Україні необхідно володіти загальними та професійними компетентностями, які визначено в професійному стандарті викладача ЗВО. Необхідно зазначити, що Україна нині перебуває в стані трансформації усіх сфер суспільства, що відбуваються в контексті всесвітньої політичної, економічної та культурної інтеграції.

Це спричинило, зокрема, потребу в стандартизації надання послуг. Сфера освіти також зазнає змін, особливо через розвиток глобальних інформаційних мереж та поглиблення технологізації усіх виробничих процесів.

Підтверджуючи факт про те, що сфера педагогічної діяльності нашої держави зазнає глобальних змін, необхідно констатувати, що освіта України перебуває під впливом багатьох чинників, зокрема інтеграційних. Український освітній процес здійснює імплементацію навчальних програм світового рівня, зберігаючи власне науково-культурне надбання.

Тим не менш, українська система освіти потребує створення власних освітніх стандартів для різних категорій управлінських та педагогічних кадрів. Вимоги сучасного суспільства до педагога передбачають в процесі його підготовки застосування компетентнісного підходу. Сьогодні компетентна особистість має обов'язково діяти в інформаційному просторі, тому належне функціонування засобів інформації є запорукою успішного навчання педагога [1, с. 11].

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, вимоги до посади викладача у вітчизняному ЗВО та країн світу зокрема і Європейського Союзу суттєво різняться. За результатами аналізу також зазначаємо, що в кожній країні існують свої кваліфікаційні вимоги до посади викладача, але всі вони спрямовані на підвищення рівня якості підготовки майбутніх фахівців і містять національний підхід до професійної підготовки викладачів ЗВО. В Україні та Європі посади викладачів можуть обіймати особи, які мають ступінь магістра або/та науковий ступінь або вчене звання. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти», який був затверджений у 2021 році, містить список загальних компетентностей та професійних компетентностей вищезгаданої групи професій.

Рівень професіоналізму педагога залежить від його компетентності, від ступеня розвитку професійно-педагогічного мислення, а також культури науково-педагогічної діяльності.

Підсумовуючи зазначене вище, можемо стверджувати, що компетентнісний підхід є більш результативним для оцінки професійного розвитку сучасного фахівця, дозволяє більш глибоко оцінити його професіоналізм, оскільки дійсною феноменологією професійного досвіду є не його компоненти (у ролі яких виступають знання, уміння, навички, що проявляють себе з високим ступенем варіативності в різних професійних видах діяльності), а особливості структурної організації науково-педагогічної

діяльності, які визначають властивості професійного досвіду, що констатуються. Ефектом інтеграції в професійному досвіді знань, умінь, навичок є, на наш погляд, професійна компетентність фахівця. Акцент на ціннісно-змістовних орієнтаціях фахівця, що робиться в компетентнісному підході, дозволить більш повно реалізувати потенціал працівника за рахунок розуміння ним соціальної значущості своєї професії, більш дієвого цілепокладання, творчості в професії, що визначить його/її професійну стійкість. Розглянутий профіль професійної діяльності викладачів на компетентнісній основі дає підставу більш об'єктивно оцінити рівень професійного розвитку науково-педагогічних працівників та визначити напрями подальшого їх зростання, а також висвітлити досвід роботи у соціальних мережах.

Перспективи подальших досліджень полягають у розгляді моделі формування профілю викладача ЗВО у різних країнах світу, зокрема КНР.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Аналіз освітньої політики: теорія і практика управління на місцевому рівні: наук. посіб. / авт. кол. : В.Г. Базилюк, Т.С. Бойченко, Л.М. Забродська [та ін.]. Київ. : Вид-во ДВНЗ «Ун-т менеджменту освіти» НАПН України, 2014. 286 с.

2. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

3. Європейський профіль професійної компетентності викладача-мовця URL:

https://www.goethe.de/resources/files/pdf22/Europaeisches_Profilraster_fuer_Sprachlehrende_Ukrainisch.pdf; The European Profiling Grid URL : http://www.epg-project.eu/wp-content/uploads/The-EPG-PDF-publication_EN.pdf (дата звернення 17.10.2022)

4. Захарченко В.М., Луговий В.І., Рашкевич Ю.М., Таланова Ж.В. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації / за ред. В.Г. Кременя. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.

5. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 року № 365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.10.2022)

6. Поливана Л. А., Луценко О. А. Компетентнісний профіль фахівця в системі менеджменту персоналу. *Актуальні проблеми інноваційної економіки.*

Всеукраїнський науковий журнал «Новітні тенденції теорії і практики сучасного менеджменту». Харків, 2016. № 3. С. 67-73. URL: <http://dspace.khntusg.com.ua/handle/123456789/851> (дата звернення: 23.03.2023).

7. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 24.03.2023).

8. Професійна педагогічна освіта: компетентнісний підхід: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 412 с.

9. Професійний стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 23.03.2021 № 610. URL: [URL:https://osvita.ua/doc/files/news/819/81950/610_Vikladachi_zakladiv_vishoyi_osviti.pdf](https://osvita.ua/doc/files/news/819/81950/610_Vikladachi_zakladiv_vishoyi_osviti.pdf) (дата звернення: 17.12.2022)

10. Профіль. Словник української мови: Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/profilj/> (дата звернення: 17.12.2022)

11. Рябова З. В. Консалтинг у закладах освіти в умовах невизначеності / Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика» Серія «Педагогіка» Випуск 13(25), 2022. URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/500/433> (дата звернення: 24.03.2023)

12. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення: 14.02.2023)

13. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 24.03.2023)

14. Academic Positions & Titles – PhD & Postdoc URL: <https://www.informatics-europe.org/data/higher-education/academic-positions/phds-postdocs.html> (date of access: 23.03.2023).

15. Commission Staff Working Document Supporting the Teaching Professions for Better Learning Outcomes Accompanying the document Communication from the Commission Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2012:0374:FIN:EN:PDF> (date of access: 26.02.2023).

16. How to Become a Lecturer. career-advice.jobs.ac.uk. URL: <https://career-advice.jobs.ac.uk/career-development/how-to-become-a-lecturer/> (date of access: 17.10.2022).

17. International Standard Classification of Education ISCED-2011 [Electronic version] / Unesco Institute for Statistics. URL: <http://uis.unesco.org/sites/>

default/files/documents/international-standard-classification-of-education-iscde-2011-en.pdf (date of access: 17.10.2022).

18. Profile - Webrer's new encyclopedic dictionary – Black DOG & Leventhal Publishers Inc., 272 Madison Avenue, New York, New York 10016, c. 806

19. Profile. Cambridge dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/profile> (date of access: 17.01.2023).

REFERENCES

1. Analiz osvitnoi polityky: teoriia i praktyka upravlinnia na mistsevomu rivni: nauk. posib. / avt. kol. : V.H. Baziliuk, T.Ie. Boichenko, L.M. Zabrodska [ta in.]. Kyiv. : Vyd-vo DVNZ «Un-t menedzhmentu osvity» NAPN Ukrainy, 2014. 286 s.

2. Entsyklopediia osvity / holov. red. V. H. Kremen. Kyiv : Yurinkom Inter, 2008. 1040 s.

3. Ievropeyskyi profil profesiinoi kompetentnosti vykladacha-movtsia URL: https://www.goethe.de/resources/files/pdf22/Europaeisches_Profilraster_fuer_Sprachlehrende_Ukrainisch.pdf; The European Profiling Grid URL : http://www.epg-project.eu/wp-content/uploads/The-EPG-PDF-publication_EN.pdf (data zvernennia 17.10.2022)

4. Zakharchenko V.M., Luhovyi V.I., Rashkevych Yu.M., Talanova Zh.V. Rozroblennia osvitnikh prohram: metodychni rekomendatsii / za red. V.H. Kremenia. Kyiv: DP «NVTs «Priorytety», 2014. 120 s.

5. Litsenziini umovy provadzhennia osvitnoi diialnosti: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.03.2021 roku № 365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-%D0%BF#Text> (data zvernennia: 17.10.2022)

6. Polyvana L. A., Lutsenko O. A. Kompetentnisnyi profil fakhivtsia v systemi menedzhmentu personalu. Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky. Vseukrainskyi naukovyi zhurnal «Novitni tendentsii teorii i praktyky suchasnoho menedzhmentu». Kharkiv, 2016. № 3. S. 67-73. URL: <http://dspace.khntusg.com.ua/handle/123456789/851> (data zvernennia: 23.03.2023).

7. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VII. Data onovlennia: 28.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (data zvernennia: 24.03.2023).

8. Profesiina pedahohichna osvita: kompetentnisnyi pidkhid: monohrafiia / za red. O. A. Dubaseniuk. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2011. 412 s.

9. Profesiinyi standart na hrupu profesii «Vykladachi zakladiv vyshchoi osvity». Nakaz Ministerstva rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva vid 23.03.2021 № 610. URL: https://osvita.ua/doc/files/news/819/81950/610_Vikladachi_zakladiv_vishoyi_osviti.pdf (data zvernennia: 17.12.2022)

10. Profil. Slovnyk ukraïnskoi movy: Akademichnyi tlumachnyi slovnyk. URL: <http://sum.in.ua/s/profilj/> (data zvernennia: 17.12.2022)

11. Riabova Z. V. Konsaltnh u zakladakh osvity v umovakh nevyznachenosti / Elektronne naukove fakhove vydannia «Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka» Seriiia «Pedahohika» Vypusk 13(25), 2022. URL: <https://amp.org.ua/index.php/journal/article/view/500/433> (data zvernennia: 24.03.2023)

12. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021—2031 roky. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (data zvernennia: 14.02.2023)

13. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovaryystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. Ofitsiinyi vebportal parlamentu Ukrainy. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (data zvernennia: 24.03.2023)

14. Academic Positions & Titles – PhD & Postdoc URL: <https://www.informatics-europe.org/data/higher-education/academic-positions/phds-postdocs.html> (date of access: 24.03.2023).

15. Commission Staff Working Document Supporting the Teaching Professions for Better Learning Outcomes Accompanying the document Communication from the Commission Rethinking Education: Investing in skills for better socio-economic outcomes. EUR-Lex – Access to European Union law – choose your language. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SWD:2012:0374:FIN:EN:PDF> (date of access: 23.03.2023).

16. How to Become a Lecturer. career-advice.jobs.ac.uk. URL: <https://career-advice.jobs.ac.uk/career-development/how-to-become-a-lecturer/> (дата звернення: 26.02.2023).

17. International Standard Classification of Education ISCED-2011 [Electronic version] / Unesco Institute for Statistics. URL: <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf> (date of access: 17.10.2022).

18. Profile - Websrer's new encyclopedic dictionary – Black DOG & Leventhal Publishers Inc., 272 Madison Avenue, New York, New York 10016, c. 806

19. Profile. Cambridge dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/profile> (date of access: 17.01.2023).

Tetyana BOROVA

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Department of Pedagogy, Foreign
Philology and Translation, Simon Kuznets
Kharkiv National University of Economics

Kharkiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0003-1765-4425>

Tetyana.Borova@hneu.net

Yang XIXI

Ph D student of the Department of
Pedagogy, Foreign Philology and
Translation, Simon Kuznets Kharkiv
National University of Economics
Kharkiv, Ukraine

<https://orcid.org/0009-0000-2987-8755>

yangxixi0620@163.com

HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS' FACULTY PROFILE DEVELOPMENT BASED ON A COMPETENCE APPROACH

Abstract. The article deals with highlighting the results of the analysis of the higher education institutions' faculty profile development based on a competence approach in different countries of the world. The essential documents regulating and determining the activities of a higher education institution teacher are analyzed. The main directions of quality assurance in education in European and Ukrainian dimension are identified. The functions of the teacher's activity in view of the strategic development of society have been outlined. The essential characteristics of the teacher's activity are determined through the main conceptual characteristics. The main competencies of the teacher's professional component are considered. A conclusion has been made concerning the modern faculty professional competence, which includes not only proficiency and as well as personality, based on knowledge, skills, and abilities; the ability and readiness for professional activity, which is based on knowledge and experience, personal attitude, and professional significant qualities and responsibility for the results of work. It is researched that there are a lot of modern approaches to modeling the composition of professional competence. Nevertheless, they are based on a general theoretical idea of the composition, structure, and functions of social experience, the experience of cognitive activity, and experience in applying methods of activity; experience of professional relations; reflection.

The concept of teacher profile and teacher competence profile is analyzed. The teacher's profile is defined as a set of professional competencies that meet the requirements for the position and are based on the teacher's individual characteristics for self-development. In addition, the profile of a university teacher can be considered within the limits of certain professional competencies in accordance with his position.

The general structure of the competences of higher education faculty is highlighted. The competence approach is more effective for evaluation the professional development of a modern teacher, allows for a more in-depth assessment of his professionalism.

The agencies that help to get a job are analyzed. Such agencies have collected requirements for one or another position offered by higher education institutions in European countries. Teaching positions can be held by persons who have a master's degree and/or a scientific degree or academic title.

The considered stages of the profile are determined in several categories that describe the professional qualities, abilities and skills of a teacher: qualification/experience, basic teaching-methodical (teaching) competences, interdisciplinary competence, and professionalization.

The characteristics of the requirements for the teacher position in Ukraine and other countries of the world are considered.

Keywords: faculty, teacher profile, faculty professional activity, competence approach, faculty professional competence European profile.